

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sreda, 28. avgust 2019

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

Prazna stran

IZPITNA POLA 1

1. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.1	<p>Opredelitev klasičnega pogojevanja: Klasično pogojevanje je enostavna oblika učenja, pri kateri se naučimo neobičajnih in nehotenih odzivov na nevtralni dražljaj, zato ker se je ta (večkrat) pojavil skupaj z dražljajem, ki sproži brezpogojni odziv. Poimenovanje predstavnika: Pavlov, Watson, Skinner, Thorndike.</p>	
2. raven	opredelitev klasičnega pogojevanja in poimenovanje dveh avtorjev OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opredelitve.	3–4
1. raven	pomanjkljiva opredelitev klasičnega pogojevanja (samo z elementi) in poimenovanje enega avtorja	2
	opredelitev klasičnega pogojevanja ali poimenovanje dveh avtorjev	1
1.2	<p>Izpis in poimenovanje elementov pogojevanja: <u>brezpogojni dražljaj</u>: trebušna viroza; <u>brezpogojni odziv</u>: slabost; bruhanje; <u>pogojni dražljaj</u>: kamilični čaj; <u>pogojni odziv</u>: ji postane slabo in ji gre na bruhanje (če kdo ponudi kamilični čaj) Poimenovanje druge oblike pogojevanja: instrumentalno pogojevanje. Primer vedenja zaljubljenega para: Ko je fant prinesel dekletu na zmenek lep šopek rož, se je tega zelo razveselila. Naslednjič ko jo je želel razveseliti, ji je spet prinesel šopek rož.</p>	
4. raven	izpis in poimenovanje 4 elementov klasičnega pogojevanja, poimenovanje druge oblike pogojevanja in naveden primer	4
	izpis in poimenovanje 3 elementov klasičnega pogojevanja, poimenovanje druge oblike pogojevanja in naveden primer	3
3. raven	izpis in poimenovanje 2 elementov klasičnega pogojevanja, poimenovanje druge oblike pogojevanja ali poimenovanje druge oblike pogojevanja in navedba primera ali izpis in poimenovanje 3 elementov klasičnega pogojevanja	2
	izpis in poimenovanje 2 elementov klasičnega pogojevanja ali poimenovanje druge oblike pogojevanja ali naveden primer	1
1.3	<p>Presoje uporabe pogojevanja pri delu učitelja s pojasnitvami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • s pohvalo, dobro oceno ... nagradi učenca za njegov trud, dobro opravljeno delo, sprotno delo ...: s tem se pri učencu utrjuje tako vedenje, saj si bo tudi v prihodnje želel (pričakoval) tako nagrado; • s prijetnim vzdušjem med poukom: pri učencih vzbudi prijetne občutke pri učenju; učenci povezujejo učenje s prijetnimi občutki; • z ocenjevanjem znanja: ker se učenec pred preizkusom ni učil, mu učitelj pri ocenjevanju da nezadostno oceno; to je za učenca neprijetna izkušnja, in ker pri naslednjem ocenjevanju ne želi ponovno dobiti nezadostne ocene, se pred preizkusom bolje pripravi oziroma več uči; • drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami	4
	3 presoje, 2 pojasnjeni	3
5. raven	2 presoji, 1 pojasnjena ali 3 presoje	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji	1

2. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.1	<p>Opredelitev psihološkega testa: Psihološki test je instrument za merjenje osebnostnih lastnosti; je standardiziran postopek za merjenje osebnostnih lastnosti (osebnosti; sposobnosti).</p> <p>Razlike glede na časopisni test:</p> <ul style="list-style-type: none"> • psihološke teste rešujejo vsi pod enakimi pogoji, upoštevajo enaka navodila (standardiziranost); • psihološki testi navadno merijo eno samo značilnost; • psihološki test v resnici meri tisto, kar domnevamo, da meri (veljavnost); • testni rezultati so v času ponovljivi (zanesljivost); • dobro razločujejo posameznike, ki imajo različno izraženo lastnost, med sabo (občutljivost); • testi ne glede na to, kdo jih interpretira, prinesejo enake zaključke (objektivnost); • psihološki test ima norme za posamezno populacijo (normiranost). 	
2. raven	opredelitev testa in opis 3 značilnosti	4
	opredelitev testa in opis 2 značilnosti	3
1. raven	opredelitev testa in opis 1 značilnosti ali opis 3 značilnosti ali opredelitev testa in navedba 2 merskih značilnosti	2
	opredelitev testa ali opis 2 značilnosti ali navedba 3 merskih značilnosti	1
2.2	<p>Nalogi merita:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. naloga: besedni faktor; besedno razumevanje, 2. naloga: faktor besednosti; tekoča raba besed <p>Primeri nalog:</p> <p>Številski (numerični) faktor: Čim hitreje izračunaj: $(2 + 2) \times 2 =$</p> <p>Prostorski (spacialni) faktor ali prostorska predstavljalnost: Kateri lik dobimo, če zavrtimo < za 90 stopinj v smeri urinega kazalca? a) V b) < c) > d) ^</p> <p>Zaznavni (perceptivni) faktor: V čem se razlikujeta spodnja lika? Z Z</p> <p>Spominski faktor: Ponovite za menoj: 1, 3, 7, 2, 5, 9, 3, 4, 6, 7.</p> <p>Faktor (abstraktnega, logičnega) sklepanja: Nadaljujte zaporedje: I Γ Π</p> <p>OPOMBA: Ustrezne so tudi druge naloge po presoji ocenjevalca.</p>	

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	2 ugotovljena faktorja, 2 nalogi in 2 poimenovana faktorja	4
	2 ugotovljena faktorja, 2 nalogi in 1 poimenovan faktor ali 1 ugotovljen faktor, 2 nalogi in 2 poimenovana faktorja	3
3. raven	1 ugotovljen faktor, 1 naloga in 1 poimenovan faktor ali 1 naloga in 2 poimenovana faktorja ali 2 ugotovljena faktorja in 1 poimenovan faktor	2
	1 naloga in 1 poimenovan faktor ali 1 ugotovljen faktor in 1 naloga ali 1 ugotovljen faktor in 1 poimenovan faktor ali 2 ugotovljena faktorja	1
2.3	<p>Pojasnitve posledic neupoštevanja merskih značilnosti pri preizkusu inteligentnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • merili bi neko drugo lastnost in uspeh pri preizkusu ne bi bil odvisen od inteligentnosti; zaključki o udeležencu bi bili torej napačni, lahko bi se zgodilo, da bi udeleženec dobil rezultat na podlagi kakšne druge lastnosti, kot naj bi bila merjena (neupoštevanje veljavnosti); • posameznik bi pri vsakem testiranju dobil drugačen rezultat; ocena inteligentnosti torej ne bi bila odvisna samo od merjene lastnosti, ampak precej tudi od napake merjenja, zato bi bil lahko ocenjen krivično; udeleženci bi na različnih merjenjih dobivali različne rezultate in bi bili zaključki o njihovi inteligentnosti preveč odvisni od sreče (neupoštevanje zanesljivosti); • vsi udeleženci bi pri preizkusu dobili enak rezultat in jih ne bi mogli ločevati med sabo; npr. ne bi mogli izbrati najspodobnejših posameznikov za neko delovno mesto (neupoštevanje občutljivosti); • isti udeleženec bi pri različnih testatorjih dobil različen rezultat; ocena posameznikove inteligentnosti bi bila torej bolj odvisna od izvajalca testiranja kot od posameznikove inteligentnosti (neupoštevanje objektivnosti). <p>OPOMBA: Ustrezni so tudi drugi odgovori po presoji ocenjevalca.</p>	
6. raven	4 pojasnitve	4
	3 pojasnitve	3
5. raven	2 pojasnitvi	2
	1 pojasnitev	1

3. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.1	<p>Poimenovanje in opredelitev elementov komunikacijskega procesa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pošiljatelj: oseba, ki sporočilo kodira in ga pošlje drugi osebi; oseba kodira sporočilo (s pretvorbo misli, čustev, namenov) v obliko, ki je primerna za pošiljanje. • Prejemnik: oseba, ki dekodira sporočilo; interpretira pomen sporočila. • Kanal: sredstvo, način prenašanja sporočila. • Kodiranje: pretvorba misli, čustev, stališč itd. v sporočilo, primerno za pošiljanje; v znake, ki jih bo druga oseba lahko pravilno razbrala (dekodirala). • Dekodiranje: sprejem poslanih dražljajev; interpretacija pomena sporočila. • Šum: vsak element, ki ovira sporazumevanje. 	
2. raven	poimenovanje in opredelitev 4 elementov	4
	poimenovanje in opredelitev 3 elementov	3
1. raven	poimenovanje in opredelitev 2 elementov ali poimenovanje 3 in opredelitev 1 elementa	2
	poimenovanje in opredelitev 1 elementa ali poimenovanje 2 elementov	1
3.2	<p>Ugotovitve elementov komunikacijskega procesa in izpis iz besedila:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pošiljatelj: Jakob • Prejemnik: Vesna • Kanal: SMS-sporočilo; pisno sporočilo • Kodiranje: Na počitnice pojaham na morje. • Dekodiranje: A kar na konju bo šel na morje? • Šum: Na počitnice pojaham na morje; pojaham (Jakubovo pomanjkljivo znanje slovenščine); A kar na konju bo šel na morje (Vesnino nerazumevanje sporočila; jezikovna ovira). <p>Poimenovanje in ponazoritev dveh oblik Vesnina nebesednega sporazumevanja, npr.: Paralingvistični (objezikovni) znak: »hm«, »uh«, smeh ... Gibi rok: popraska se po laseh; iztegne roko v začudenju ... Drža telesa: se skloni k telefonu, da še enkrat prebere sporočilo ... Gibi glave: odkima ... Obrazni izraz: dvigne veke, obrvi ...</p> <p>OPOMBA: Če kandidat poimenuje govorico telesa in ne posameznih znakov govorice telesa in nato navede dva primera, to štejemo kot 1 poimenovanje in 2 ponazoritvi.</p>	
4. raven	4 ugotovitve in izpisi iz besedila, 2 poimenovanji in ponazoritvi	4
	3 ugotovitve in izpisi iz besedila, 2 poimenovanji in ponazoritvi	3
3. raven	2 ugotovitvi in izpisa iz besedila, 1 poimenovanje, 1 ponazoritev ali 2 ugotovitvi in izpisa iz besedila, 2 poimenovanji ali 2 ugotovitvi in izpisa iz besedila, 2 ponazoritvi	2
	1 ugotovitev in izpis iz besedila in 1 poimenovanje ali 1 ugotovitev in izpis iz besedila, 1 ponazoritev ali 2 ugotovitvi in izpisa iz besedila ali 1 poimenovanje, 2 ponazoritvi	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.3	<p>Presoje in pojasnitve učinkovitega sporazumevanja v medosebnih odnosih:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sporočilo naj bo celovito in specifično: pazimo, da vključimo vse nujne informacije za razumevanje; ne delamo miselnih preskokov; • besedna in nebesedna sporočila naj bodo skladna: ko nekaj sporočamo besedno, podkrepimo verodostojnost sporočenega z ustreznim nebesednim sporazumevanjem; • sporočilna bogatost: informacijo sporočamo po več kanalih (besedno sporočilo, geste, slike); • prilagoditve sporočila prejemniku: upoštevamo starost, predznanje ... tistega, ki mu nekaj sporočamo; • pri opisu ne vrednotimo vedenja drugih: ko se odzivamo na vedenje drugih, vedenje samo opišemo, ne vrednotimo njihove osebnosti; • parafraziranje: s svojimi besedami ponovimo, kako smo razumeli pošiljatelja; • s sogovornikom poskušamo doseči »soglasje« o pomenu sporočila: z dodatnimi vprašanji ali prikazom našega razumevanja sporočila poskušamo ugotoviti, kaj je oseba dejansko želela sporočiti; • drugi odgovori po presoji ocenjevalcev. <p>OPOMBA: Kandidat lahko pojasnjuje presoje na konkretnih primerih.</p>	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami	4
	3 presoje, 2 pojasnitvi	3
5. raven	2 presoji s pojasnitvama ali 3 presoje	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji	1

4. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.1	<p>Oprelitev socialnega zaznavanja: Socialno zaznavanje je proces zaznavanja in presojanja drugih ljudi, samih sebe, socialnih odnosov in socialnih situacij.</p> <p>Napaka socialnega zaznavanja, razvidna iz ravnanja profesorice slovenščine: napaka halo učinka (halo efekta).</p> <p>Značilnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na podlagi ene lastnosti, ki smo jo opazili (spoznali) pri posamezniku, ocenjujemo to osebo v celoti; • osebo ocenjujemo v skladu s splošnim mnenjem (mnenjem, ki smo ga slišali od drugih ljudi); • v napaki halo učinka je nekako vsebovana tudi napaka prvega vtisa. 	
2. raven	<p>opredelitev socialnega zaznavanja, prepoznana napaka in navedeni 2 značilnosti napake</p> <p>OPOMBA: Če je socialno zaznavanje opredeljeno manj celovito, je odgovor ocenjen s 3 točkami.</p>	4
	opredelitev socialnega zaznavanja, prepoznana napaka in navedena 1 značilnost napake	3
1. raven	opredelitev socialnega zaznavanja, prepoznana napaka ali opredelitev socialnega zaznavanja in navedena 1 značilnost napake ali prepoznana napaka in navedena 1 značilnost napake	2
	opredelitev socialnega zaznavanja ali navedeni 2 značilnosti napake	1
4.2	<p>Druge napake socialnega zaznavanja: napaka prvega vtisa, napaka simpatije ...</p> <p>Poimenovani, opisani in s primerom ponazorjeni dve napaki socialnega zaznavanja, kot bi ju lahko v odnosu do Petra storili njegovi sošolci, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • napaka prvega vtisa: poznejše presoje so pod vplivom prvega vtisa, npr.: Peter je takoj v začetku prvega letnika zavzeto sodeloval pri pouku, med odmori se je navadno ukvarjal s kakšno matematično nalogo. Prvo kontrolno nalogo pri matematiki je pisal odlično. Sošolci so ga okarakterizirali za »nedružabnega piflarja«. Na vsaki razredni zabavi pa je bil pozneje ravno Peter pobudnik družabnih iger, zabaval je ves razred. Sošolci pa so ga še kar nekaj časa imeli za »piflarja« ... • napaka simpatije: težnja, da ocenjujemo nekoga bolj pozitivno izključno zato, ker nam je simpatičen, oz. bolj negativno zato, ker nam je antipatičen, npr.: Zali se je zdel Peter simpatičen, zato je bila navdušena, da je učiteljica slovenščine izbrala njegov esej kot najboljši, in je razglašala, da je Peter »najboljši pisatelj med matematiki« ... ali npr.: Janji se je zdel Peter antipatičen, zato je imela njegovo razigrano vedenje na zabavah za vsiljivo in je govorila, da je dolgočasen brezveznik ... 	

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	poimenovani, opisani in ponazorjeni 2 napaki socialnega zaznavanja OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisov in ponazoritev obeh napak.	3–4
3. raven	poimenovana, opisana in ponazorjena 1 napaka socialnega zaznavanja ali poimenovani in opisani 2 napaki socialnega zaznavanja ali poimenovani in ponazorjeni 2 napaki socialnega zaznavanja	2
	poimenovana in opisana 1 napaka socialnega zaznavanja ali poimenovana in ponazorjena 1 napaka socialnega zaznavanja ali ponazorjeni 2 napaki socialnega zaznavanja ali poimenovani 2 napaki socialnega zaznavanja	1
4.3	Načini, s katerimi bi lahko preprečili krivice, ki jih včasih povzročamo drug drugemu zaradi napak v socialnem zaznavanju, s pojasnitvami, npr.: <ul style="list-style-type: none"> • več pogovora: ljudje bi se morali med sabo več pogovarjati, ne drug drugega presojsati samo po opazovanju ali mnenju drugih ljudi; • zbiranje informacij: o nekom bi morali zbrati več informacij, primerjati izjave več ljudi o posamezniku; • opazovanje človeka v različnih okoliščinah: nekdo se lahko v drugačnih okoliščinah vede povsem drugače, npr. v službi je vedno zadržan in strog, na pikniku pa se sprosti, je družaben, zabaven, in če to vemo, ga zaznavamo povsem drugače, bolj stvarno; • zavedanje o pojavljanju napak: vsem se nam dogaja, da delamo napake v socialnem zaznavanju, in če se tega zavedamo in se na to opozarjamo, bomo previdnejši pri ocenjevanju ljudi; • medsebojno opozarjanje: v medsebojnih razgovorih bi lahko drug drugega opozarjali na napake socialnega zaznavanja; lahko bi drug drugega poučili, katere napake socialnega zaznavanja obstajajo; • drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami	4
	2 presoji s pojasnitvama	3
5. raven	2 presoji, 1 pojasnjena ali 3 presoje	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji	1

IZPITNA POLA 2

A) Naloge izbirnega tipa

Naloga	Odgovor
1	D
2	D
3	B
4	D

Naloga	Odgovor
5	A
6	C
7	A
8	B

Naloga	Odgovor
9	C
10	A
11	D
12	C

Naloga	Odgovor
13	B
14	B

Za vsak pravičen odgovor 1 točka.

Skupaj 14 točk

B) Strukturirani eseji

1. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opis stopenj znanstvenega spoznavanja: Opazovanje: zastavljanje vprašanj, odpiranje raziskovalnih problemov ... Razvijanje teorije: razlaga, s katero poskušamo pojasniti opaženo, odgovoriti na zastavljeno vprašanje ... Postavljanje hipotez: napovedi, ki izhajajo iz teorije in jih je mogoče preveriti ... Preverjanje hipotez z raziskavami: načrtujemo in izvedemo ustrezno raziskavo. Vrednotenje teorije: ugotavljamo, ali rezultati potrjujejo ali ovržejo teorijo.</p>	
2. raven	opis 5 stopenj znanstvenega spoznavanja	4
	opis 4 stopenj znanstvenega spoznavanja	3
1. raven	opis 3 stopenj znanstvenega spoznavanja ali samo poimenovanje 4 stopenj	2
	opis 2 stopenj znanstvenega spoznavanja ali samo poimenovanje 3 stopenj	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Ponazoritev, kako bi športni psiholog znanstveno zastavil delo s športnikom, in poimenovanje stopenj znanstvenega spoznavanja, npr.: Športni psiholog bi opazoval športnika pri njegovih treningih in poskušal ugotoviti morebitne pomanjkljivosti treninga (opazovanje). Zdi se mu, da je športnik pred nastopom premalo osredotočen na sam nastop (razvijanje teorije). Meni, da bi mu lahko pomagal tako, da ga nauči večje zbranosti, zato postavi hipotezo: če bo športnik uporabljal različne tehnike za povečanje zbranosti, bo napak na nastopu manj/bo dosegel boljši rezultat (postavljanje hipotez). S športnikom se dogovori za nov način treninga, pri katerem ga nauči večje zbranosti. Nato izvedeta nekaj treningov brez navodil za večjo zbranost (tako kot je treniral do zdaj) in nekaj treningov z uporabo tehnike za povečanje zbranosti. Primerjata uspešnost obeh vrst treninga (preverjanje hipotez z raziskavo). Glede na rezultate uspešnosti treninga psiholog potrdi, da večja zbranost izboljšuje rezultat. Če se rezultati treningov ne razlikujejo, pa išče druge možnosti izboljšave treninga (vrednotenje teorije).</p>	
4. raven	naveden primer s 5 stopnjami znanstvenega spoznavanja s poimenovanjem OPOMBA: Ocena 4 ali 5 je odvisna od kakovosti ponazoritve.	4–5
3. raven	naveden primer s 4 stopnjami znanstvenega spoznavanja (3 poimenovane)	3
	naveden primer s 3 stopnjami znanstvenega spoznavanja (2 poimenovani) ali ponazorjene 4 stopnje znanstvenega spoznavanja (brez poimenovanja)	2
	naveden primer z 2 stopnjama znanstvenega spoznavanja (1 poimenovana) ali ponazorjene 3 stopnje znanstvenega spoznavanja (brez poimenovanja)	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje in pojasnitve težav pri znanstvenem spoznavanju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zagotavljanje objektivnosti raziskovanja: zelo težko je doseči popolno objektivnost, saj vsak raziskovalec tudi subjektivno razume in doživlja raziskovalni problem in samo raziskovanje; na rezultate lahko vpliva že sama opredelitev in poimenovanje raziskovanega problema; • zagotavljanje utemeljenosti raziskovanja: v psihologiji je veliko raziskovalnih problemov, ki jih je težko povsem raziskati (kompleksnejši pojavi), in zato so lahko rezultati različni; različne raziskave pokažejo povsem drugačne odgovore, ker je kompleksnost preučevanega problema prevelika, da bi ga lahko povsem enopomensko utemeljili; • sistematičnost proučevanja: znanstveno proučevanje naj bi bilo natančno načrtovano in metodično, a je težko povsem sistematično in načrtno nadzorovati vse pogoje raziskovanja (moteče spremenljivke), saj to ustvarja umetne okoliščine, ki niso pristno življenjske. Zato tudi taki rezultati niso odsev pravih življenjskih položajev; • drugi smiselni odgovori po mnenju ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami	5
	2 presoji, 2 pojasnitvi	4
5. raven	2 presoji, 1 pojasnitev	3
	1 presoja, 1 pojasnjena ali 3 presoje	2
	2 presoji	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, str. 9.

2. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Razlikovanje med konstruktivnim in nekonstruktivnim spoprijemanjem:</p> <p>Konstruktivno: težave rešimo tako, da dolgoročno dobimo tisto, kar potrebujemo (zadovoljimo potrebo), pri tem ne oviramo drugih pri zadovoljevanju njihovih potreb.</p> <p>OPOMBA: Pri opisu lahko kandidat navaja tudi posamezne načine konstruktivnega spoprijemanja.</p> <p>Nekonstruktivno: na težave se odzivamo tako, da trenutno razbremenimo čustveno napetost; trenutno se dobro počutimo, potrebe dolgoročno ne zadovoljimo.</p> <p>OPOMBA: Pri opisu lahko kandidat navaja tudi posamezne načine nekonstruktivnega spoprijemanja.</p> <p>Sestavine osebnostne čvrstosti (OČ) in opis:</p> <p>Izzvanost: oseba vzame spremembe, ovire kot izziv in priložnost za razvoj; normalno sestavino življenja.</p> <p>Angažiranost: oseba se z veliko energije, predano osredotoči na dejavnost, ki privede do cilja; življenje se ji zdi smiselno, navdušeno dela in pri tem uživa.</p> <p>Nadzor: osebe z notranjim nadzorom menijo, da same usmerjajo svoje življenje; nadzorujejo dogodke; vzroke za dogajanje pripisujejo sebi; osebe z zunanjim nadzorom pa menijo, da nimajo nadzora nad tem, kar se jim v življenju dogaja.</p>	
2. raven	razlikovanje med konstruktivnim in nekonstruktivnim spoprijemanjem, poimenovanje in opis 2 sestavin OČ	4
	razlikovanje med konstruktivnim in nekonstruktivnim spoprijemanjem, poimenovanje 2 in opis 1 sestavine OČ	3
1. raven	razlikovanje med konstruktivnim in nekonstruktivnim spoprijemanjem, poimenovanje in opis 1 sestavine OČ ali poimenovanje in opis 2 sestavin OČ	2
	razlikovanje med konstruktivnim in nekonstruktivnim spoprijemanjem ali poimenovanje in opis 1 sestavine OČ ali poimenovanje 2 sestavin OČ ali opis 2 sestavin OČ	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primer stresne okoliščine na delovnem mestu s ponazorjenima sestavinama OČ, npr.:</p> <p>Izguba zaposlitve. Oseba se sprijazni z izgubo delovnega mesta in začne razmišljati, katero delo bi jo veselilo; ker je dolga leta opravljala enolično delo, začne razmišljati, kako bi s svojimi izkušnjami lahko kandidirala na razpisu bolj dinamičnega delovnega mesta v drugem podjetju ... (izziv); oblikuje privlačen življenjepis; na spletu se seznanji z dejavnostjo podjetja; pokliče v kadrovsko službo podjetja, se predstavi, pozanima za dodatne informacije v zvezi z zaposlitvijo (angažiranost); zaveda se, da je pri iskanju novega delovnega mesta odvisna le od sebe, verjame v svoje zmožnosti, da bo službo dobila (nadzor).</p> <p>Načini nekonstruktivnega spoprijemanja v posameznem položaju, npr.:</p> <p>Posameznik, ki je izgubil zaposlitev, začne kričati na šefa, da ga je zanalašč odpustil (agresivno oz. nasilno vedenje); začne jokati, se smiliti samemu sebi (regresija); hitro vrže puško v koruzo, preneha iskati službo (prehitra vdaja); namesto da bi iskal službo, se zapije (utišanje neprijetnih čustev) ...</p> <p>OPOMBA: Če kandidat ne ponazarja s primerom delovnih okoliščin, je ocenjen na 3. ravni.</p>	

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	ponazorjeni 2 sestavini OČ, poimenovan in ponazorjen 1 način nekonstruktivnega spoprijemanja OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritev.	4–5
3. raven	ponazorjena 1 sestavina OČ, poimenovan in ponazorjen 1 način nekonstruktivnega spoprijemanja ali ponazorjeni 2 sestavini OČ, poimenovan 1 <i>ali</i> ponazorjen 1 način nekonstruktivnega spoprijemanja	3
	ponazorjena 1 sestavina OČ, poimenovan <i>ali</i> ponazorjen 1 način nekonstruktivnega spoprijemanja	2
	ponazorjena 1 sestavina OČ ali ponazorjen 1 način nekonstruktivnega spoprijemanja	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje in utemeljitve psiholoških dejavnikov, ki vplivajo na konstruktivno spoprijemanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Frustracijska toleranca: osebe z visoko frustracijsko toleranco lažje prenašajo ovire, bolj so odporne proti neuspehu; v stresnih položajih ostanejo mirne, zato se lažje spoprimejo s stresom ... • Čustvena stabilnost: osebe z visoko čustveno trdnostjo se ne odzovejo zelo čustveno na stresne okoliščine, svoja čustva imajo pod nadzorom; take okoliščine jih ne potrejo takoj; so optimistične, da lahko težave rešijo; so potrpežljive in si vzamejo čas za reševanje problema ... • Samopodoba, samospoštovanje: osebe z visokim samospoštovanjem zaupajo v svoje sposobnosti in v stresnih položajih razmišljajo, kako bi se učinkovito spoprilele s problemom; tudi če jim ne uspe, se preusmerijo na drug enakovreden cilj ... • Čustvena zrelost: osebe z visoko čustveno zrelostjo znajo v stresnih okoliščinah nadzirati svoja čustva; zavedajo se svojih potreb in čustev, zato se hitreje usmerijo h konstruktivnim načinom odzivanja ... • Drugi odgovori po presoji ocenjevalcev. 	
6. raven	presoja in utemeljitev 3 psiholoških dejavnikov OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti utemeljitev.	4–5
5. raven	presoja in utemeljitev 2 psiholoških dejavnikov	3
	2 presoji in 1 utemeljitev psiholoških dejavnikov	2
	presoja in utemeljitev 1 psihološkega dejavnika ali 2 presoji	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, str. 9.

3. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Strategije reševanja problemov in njihove značilnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategija poskusov in napak: reševanje problema je popolnoma naključno; ugibamo, kakšno pot naj uberemo do cilja; vse možnosti so enakovredne, ni načrtovanja ... • Strategija postopne analize: cilj poskušamo doseči postopoma, s posameznimi koraki; pri vsakem koraku (vmesnem cilju) preverjamo, koliko smo še oddaljeni od cilja, se odločamo, kaj moramo še narediti; zanjo je značilno načrtovanje in postavljanje hipotez ... • Strategija vpogleda: rešitev problema se pojavi nepričakovano, običajno v nenavadnih okoliščinah, npr. na prehodu; gre za nenadno povezavo izkušenj; mislec v trenutku poveže elemente problemske okoliščine ... <p>OPOMBA: Zadostuje opis 1 značilnosti za vsako strategijo.</p>	
2. raven	navedene in opisane 3 strategije	4
	navedene 3 in opisani 2 strategiji	3
1. raven	navedeni 2 strategiji in opisana 1 strategija	2
	navedena in opisana 1 strategija ali navedeni 2 strategiji	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Zaprti problem, izbrana strategija reševanja, ponazoritev in razlaga, npr: sestavljanje sestavljanke.</p> <p>Postopna analiza: Pred otrokom so kosi sestavljanke in končna slika. Odloči se, da bo sestavljal po posameznih delih slike, in začne na robovih, vogalih ... Nato se osredotoči na izrazit lik na sliki in tako naprej kombinira kose, jih primerja, včasih mora že sestavljene dele razdreti ... <i>Otrok ima nekaj predznanja, ima izkušnje, zato se loti reševanja problema sistematično.</i></p> <p>Poskusi in napake: Pred otrokom so kosi sestavljanke. Brez načrta postavlja skupaj posamezne kose in naključno primerja, katera dva kosa spadata skupaj. <i>Otrok nima dovolj izkušenj in zato se loti reševanja s slepim poskušanjem.</i></p> <p>Odprti problem, izbrana strategija reševanja, ponazoritev in razlaga, npr.: kako domiselno predstaviti razred na zaključni slovesnosti.</p> <p>Vpogled: dijak, ki načrtuje predstavitev razreda na zaključni slovesnosti, že nekaj časa razmišlja, kako naj zastavi predstavitev; čeprav pregleduje stare predstavitve, lista po brošurah, brska po internetu, si ogleduje fotografije, se mu 'prava' ideja ne utrne; nekega dne pa se ob gledanju ZF-filma nenadoma domisli, da bi se lahko razred predstavil v virtualni prihodnosti, ki jih čaka ... <i>Dijak je iskal nove ideje, ker je želel, da je njihov razred predstavljen na zaključni slovesnosti kar najbolj domiselno.</i></p>	
4. raven	2 ustrezna primera (pravilno določen odprti/zaprti problem), izbrani, ponazorjeni in razloženi 2 strategiji	4–5
	OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritve in razlage.	

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
3. raven	2 ustrezna primera, izbrani, ponazorjeni 2 strategiji ali 2 ustrezna primera, izbrana, ponazorjena in razložena 1 strategija	3
	1 ustrezen primer ter ponazorjena in razložena 1 strategija ali 2 ustrezna primera, izbrana <i>ali</i> ponazorjena <i>ali</i> razložena 1 strategija	2
	2 ustrezna primera ali 1 primer, izbrana <i>ali</i> ponazorjena <i>ali</i> razložena 1 strategija	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje in utemeljitve dejavnikov, ki vplivajo na učinkovitost reševanja miselnih problemov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inteligentnost; sposobnosti: npr. od inteligentnosti je odvisna hitrost in učinkovitost reševanja problemov ... • motivacija: npr. reševanja problemov se lotimo in pri njem vztrajamo, če smo dovolj motivirani; notranja motivacija vpliva na izbiro miselnih problemov in ohranja zavzetost za njihovo reševanje ... • čustva: npr. pozitivna čustva srednje intenzivnosti spodbujajo, vzdržujejo in usmerjajo reševanje problemov; intenzivna čustva nas preveč vznemirijo in zmanjšujejo osredotočenost na reševanje problemov ... • znanje in izkušnje: npr. večji obseg in organizacija znanja omogočata učinkovitejše reševanje problemov; predhodno znanje in izkušnje lahko omejujejo reševanje problemov, saj povzročajo fiksacije mišljenja ... • drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	presoja 3 dejavnikov z utemeljitvami OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti presoj in utemeljitev.	4–5
5. raven	presoja 2 dejavnikov, 2 utemeljena ali presoja 3 dejavnikov, 1 utemeljen	3
	presoja 2 dejavnikov, 1 utemeljen ali presoja 3 dejavnikov	2
	presoja 1 dejavnika z utemeljitvijo ali presoja 2 dejavnikov	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, str. 9.

4. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Stopnje psihosocialnega razvoja v otroštvu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaupanje – nezaupanje • samostojnost (avtonomnost) – sram in dvom o sebi • pobuda (iniciativa) – občutki krivde • podjetnost (marljivost, delavnost) – manjvrednost, nesposobnost <p>OPOMBA: Stopnja je ustrezno navedena, če sta prikazana oba pola doživljanja oziroma obnašanja.</p> <p>Opis prvih dveh stopenj psihosocialnega razvoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaupanje – nezaupanje: razvija se otrokovo temeljno zaupanje v svet; otrok zadovoljuje potrebo po navezanosti, telesnem stiku, ljubezni; preizkuša, ali je svet zanesljiv ... • samostojnost (avtonomnost) – sram in dvom o sebi: otrok se zaveda svojih aktivnosti in prevzema nadzor nad njimi; razvija se volja, ki mu pomaga oblikovati samostojnost ... 	
2. raven	poimenovane 4 stopnje (v pravilnem zaporedju) in opis po 2 značilnosti za prvi dve stopnji	4
	poimenovane 3 stopnje (v pravilnem zaporedju) in opis po 2 značilnosti za prvi dve stopnji ali poimenovane 4 stopnje (v pravilnem zaporedju) in opis 1 značilnosti za vsako od prvih dveh stopenj	3
1. raven	poimenovani 2 stopnji in opis 1 značilnosti za prvi dve stopnji ali poimenovane 3 stopnje in opis 1 značilnosti za 1 stopnjo	2
	poimenovana in opisana 1 stopnja ali poimenovani 2 stopnji	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Ponazoritev otrokovega vedenja oz. aktivnosti za tretjo in četrto stopnjo razvoja ter ravnanje staršev, npr:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pobuda (iniciativa) – občutki krivde: <i>Primer otrokove aktivnosti:</i> 4-letni otrok želi v parku sam skočiti s klopi na tla. <i>Ravnanje staršev:</i> <ul style="list-style-type: none"> – mama se pozitivno odzove na njegovo pobudo, mu omogoči, da to preskuša; – ko ima težave, npr. pade, ga spodbuja, da sam vstane in ponovno poskusi; – če je klop previsoka, ga usmeri na nekaj nižjega, da bo varno skakal; – če bi želel skočiti predaleč, ga opozori, da se lahko poškoduje. • Podjetnost (marljivost) – manjvrednost: <i>Primer otrokove aktivnosti:</i> 8-letni otrok želi sodelovati z očetom pri pranju avtomobila. <i>Ravnanje staršev:</i> <ul style="list-style-type: none"> – oče mu dopusti, da bosta pri pranju avtomobila sodelovala, in mu razloži, kaj bo njegovo delo; – oče razloži, kaj vse potrebuje za delo in kaj je treba pri pranju avtomobila upoštevati; – otrok si sam pripravi potrebne pripomočke; – oče ga pri delu spremlja, če je potrebno, ga usmerja, opozarja na napake; – oče pravilno izvedeno spodbuja s pohvalo. 	

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	ponazoritev vedenja otroka za obe stopnji, po 2 predloga ravnanja staršev (skupaj 4)	5
	ponazoritev vedenja otroka za obe stopnji, 2 predloga ravnanja staršev za eno stopnjo in 1 predlog za drugo stopnjo	4
3. raven	ponazoritev vedenja otroka za obe stopnji, po 1 predlog ravnanja staršev za obe stopnji ali ponazoritev vedenja otroka za obe stopnji, 2 predloga ravnanja staršev za eno stopnjo	3
	ponazoritev vedenja otroka za eno stopnjo, 2 predloga ravnanja staršev ali ponazoritev vedenja otroka za obe stopnji, 1 predlog ravnanja staršev za eno stopnjo	2
	ponazoritev vedenja otroka za eno stopnjo, 1 predlog ravnanja staršev	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje in utemeljitve prispevka Eriksonove teorije k spoznanjem razvojne psihologije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvil je stopenjsko teorijo psihosocialnega razvoja: gre za osem stopenj, ki obsegajo celotno življenjsko obdobje; • opozoril je na razvojno krizo kot na glavni razvojni problem: nastopi v vsaki razvojni stopnji zaradi sprememb v posamezniku (dozorevanje, nove izkušnje) in zaradi spremenljivih zahtev okolja; • poudaril je pomen uspešnega prehoda čez vsako stopnjo oz. rešitev krize ali konflikta: posameznik lahko razvojno krizo uspešno prebrodi ali pa je izid iz krize manj uspešen; • opozoril je na problem neugodno rešene krize, ki vpliva na nadaljnji razvoj: npr. če je otrok preveč omejevan ali kritiziran ali so do njega preveč zaščitniški (v drugem letu), se v njem sproži sram, dvom o sebi, ki se bo izražal v naslednjih razvojnih stopnjah; • poudaril je pomen socialnih dejavnikov, ki vplivajo na razvoj: v zgodnjem razvoju so to starši, pozneje vrstniki, šola in širše družbeno okolje; • za vsako stopnjo razloži posebno kakovost jaza: posameznik oblikuje nove zmožnosti občutenja, načrtovanja, obnašanja; • drugi odgovori po presoji ocenjevalcev. <p>OPOMBA: Upoštevajo se tudi odgovori, ki vključujejo primerjave Eriksonove in drugih razvojnih teorij.</p>	
6. raven	3 presoje in 3 utemeljitve	5
	2 presoji, 2 utemeljeni	4
5. raven	2 presoji, 1 utemeljena	3
	1 presoja, 1 utemeljena ali 3 presoje	2
	2 presoji	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, str. 9.